

דרכי אורה

פרשת בהעלותך תשפ"ה (82)

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א

שבחו של אהרן

וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהֱרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ הָעֹלָה נִרְתְּיָהּ פֶּאֶשֶׁר צִנֹּה ד' אֶת מֹשֶׁה (ח, ג)
בפירוש"י ויעש בן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה עכ"ל, וכבר עמדו
רבים ע"ז מהו גדלותו ושבחו של אהרן שלא שינה ממה שצוה הקב"ה.

והנה לעיל פר' נשא הביא רש"י ממד"ר שם (פי"ב ט"ז) שלא נתנדבו נשיאים
בתחילה למלאכת המשכן מפני שאמרו יתנדבו צבור מה שמתנדבים ומה
שמחסרין אנו משלימין, ולפי שנתעצלו חסר הכתוב אות משמם 'הנשיאים'
כתיב ע"ש, ונראה שהתורה"ק מפרשת את שורש נביעת מחשבתם, שלא
הסכימו הנשיאים לערב נדבתם עם תרומת כל ישראל, אלא רצו להתגדר בפני
עצמם ליתן דבר המסוים שיקרא שמם ע"ז, והוא גסם גדול בנדבה לבית ה',
וכבר ביארתי מאמר התנא דבי אליהו רבא (פי"ז) כיון שקבלו ישראל עול
מלכות שמים בשמחה ואמרו 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע' אמר הקב"ה
למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן כו', וביארתי בזה שלהתנדב לשם
ה', לי לשמי, לא יתכן אלא ע"י קבלת מלכות שמים, ולשון הרמח"ל במסילתו
(מס"י פ"א) 'ואי אפשר לו להיות עבד נאמן לקונו כל זמן שהוא חס על כבוד
עצמו', לכן ראתה התורה פגם במחשבת הנשיאים כיון שרצו להראות את
עצמם בנדבתם.

וזהו ג"כ ענין שאחז"ל לא ליצלי אינש תפילת המוספין ביחיד ברה"ה, ומ"ש
השונמית לאלישע 'בתוך עמי אנכי יושבת' כי כל מקום שנא' 'יהי היום' אינו
אלא ראש השנה, והמלכת הקב"ה הוא ביטול העצמיות ולא להתייחד בתוך
הממליכים להראות כי אני הוא הממליך וזה פגם בקבלת המלכות, והנהיגו כאן
חסרון בהנדבה שהי' צריך לשם שמים גמור.

ואמנם אח"כ חזרו בהם ונשתתפו כאחד בחנוכת המזבח ונשתתפו בקרבנותיהם,
ולכן כפלה תורה י"ב פעמים את קרבן כולם, ובמד"ר נשא (פי"ב ט"ז) אמר
הקב"ה בני שנודדו יכתב שהביאו 'הוותר' והנשיאים שנתעצלו חסר אות
משמם, שכן כתיב 'הנשיאים' חסר יו"ד, כיון שנגמר המשכן הקדימו והביאו
קרבן בוריות הה"ד ויקריבו נשיאי ישראל וגו' ע"כ, והיינו דמדה טובה מרובה
ממדת פורענות, ואמנם עצלותם החסירה רק אות א' משמם אבל כשנודדו
להקריב - נכפלו כל קרבנותיהם י"ב פעמים כדי לפרסם כ"א לחוד, ועוד זאת
זכו הנשיאים שהאריכו חז"ל במד"ר (שם) לבאר כוונתו ומחשבתו של כל נשיא
בקרבנו, ואף שקרבנות כולם הושוו כא' אבל כ"א הביא אותו הקרבן ככוונה
אחרת, עד שהקשו חז"ל מה שנרמז מואתיים ראשי סנהדריות בקרבנו של
זבולון ולא בשל נתנאל בן צוער נשיא ישישכר שמשבטו היו הסנהדרין, ואף
שגם ישישכר הקריב בן ממש אבל הביא זה במחשבה אחרת ולכן דרשו שם מה
שדרשו ע"ש, וכנראה שלמדו בן ממה שהאריכה תורה לכפול קרבן כל נשיא
בפ"ע ובע"כ שנחשב קרבן אחר.

ולולי דמסתפינא הו"א ששבחו של אהרן הי' שקרבנו שהקריב שזה הי'
כתמורה על מה שהנשיאים הקריבו לחנוכת המזבח וחלשה דעתו וא"ל הקב"ה
שלך גדול משלהם ע"י"ש ברש"י ריש פ' בהעלותך, ושבחו של אהרן שלא שינה
כלום אפי' במחשבה ממה שהי' מכיון משה הענין בכל שבעת ימי המילואים,
וזהו שבחו של אהרן, גדלותו בקבלת עול מלכות ה' בביטול העצמיות לגמרי.

'בתוך בני ישראל'

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵם אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לַנֶּפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב
אֶת קָרְבָּן ד' בְּמוֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ט, ז)

ביארו המפרשים (עי' כלי יקר ואוה"ח ומש"ח) טענתם אחר ששמעו ממושה
שאמר 'במועדו' (שם ג) ומיתור של 'במועדו' ילפי' שפסח ציבור קרב בטומאה,
וע"ז תבעו בדקדוק 'למה נגרע להקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל'
אף שהם טמאי מת, וע"ז באה התשובה דוקא ציבור מקריב במועדו אבל 'איש'
נדחה לפסח שני ואינו מקריב בטומאה ע"ש.

ויש לבאר מהות מעלת הציבור עפ"י מאחז"ל בספרי שהביא רש"י עה"פ
(דברים יא, יג) והי' אם שמוע תשמעו וגו' ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם,
וז"ל: והלא כבר הזהיר 'בכל לבבך ובכל נפשך' [בפר' ראשונה של ק"ש], אלא
אזהרה ליחיד אזהרה לצבור ע"כ, וצ"ע שהרי כל יחיד מהציבור כבר הזהיר

משא הספדו של רבינו הגדול מרן שליט"א אחר מיטתו של האי גאון וצדיק רבי אלעזר פסרמן זצ"ל מוותיקי תלמידיו של רבינו מרן שליט"א

הרי זה נתקדש קדש קדשים

היום הוא זמן שלא מספידים, אבל חכם בפניו אפשר להספיד
ולהגיד כמה דברי התעוררות, ולכן אדבר בקצרה.
אנחנו נמצאים כעת באסרו חג של שבועות, זמן מתן תורתנו,
ונלקחה מאיתנו דמות של מי שהיה ה"לעבדיגער ספר תורה"
- ספר תורה חי!

נשים לילות כימים על משים לילות כימים.

צריכים לדעת שאנחנו מלווים יהודי, שאנחנו מכירים אותו
אצלנו בישיבה כאן כבר כמעט 50 שנה, שהוא המית את עצמו
באהלה של תורה כפשוטו, והיה משים לילות כימים בשקידת
התורה במושגים מבהילים. כל ענייני העולם הזה היה אצלו
לכלום, הבל ורעות רוח.

וכמו שכותב הרמב"ם
בהלכות שמיטה ויובל
"כל איש ואיש מכל
באי העולם, אשר נדבה
רוחו אותו והבינו מדעו
להבדל לעמוד לפני ה',
לשרתו ולעובדו לדעה
את ה', והלך ישר כמו
שעשהו האלקים ופרק
מעל צווארו עול
החשובות הרבים
אשר בקשו בני האדם
הרי זה נתקדש קדש
קדשים".

ר' אלעזר הרי נתקדש
קודש קדשים.
אני רוצה לספר שלפני
כמה זמן ביקר אצלינו
בישיבה איש חשוב
מהמשלה, וכשהוא
נכנס לבית מדרש של ר' אלעזר זצ"ל תפסה אותו,
והוא ניגש אליו ודיבר איתו קצת. אחר כך ר' אלעזר אמר לי,
שהוא בכלל לא ידע במי מדובר, הוא לא ידע מי זה. הוא היה
ממש מנותק מכל העולם.

זה נקרא מי שפרק מעל צווארו עול חשובות רבים אשר
ביקשו בני אדם. לא עניין אותו כלום, הכל אצלו היה רק תורה
ותורה ומוסר.

והיה אצלו עוד נקודה, מעולם הוא לא החזיק טובה לעצמו, הוא
היה "שייף עייל ושייף נפיק ולא מחזיק טיבואת לנפשיה". כל
חייו הוא התהלך בצידי דרכים, ולא ביקש לעצמו לא כבוד ולא
שררה, רק לשבת וללמוד.

אנחנו מבקשים ממנו שתהיה מליץ יושר על הישיבה, ותבקש
לפני כסא הכבוד על כל בני הישיבות, שיתבטלו כל הגזירות
על עולם התורה. ותהיה מליץ יושר על הרבנית שתחי' ועל כל
יוצאי חלציק.

ר' אלעזר, אני רוצה לבקש ממך מחילה בשמי ובשם כל תלמידי
הישיבה, אם לא נהגנו בך בכבוד הראוי או שח"ו פגענו בך.
ונזכה לזבלע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פני
ונאמר אמן.

(בעת מסע הלוויה \ אסרו חג שבועות תשפ"ה)

מרן שליט"א במסע הלוויה

ר' אלעזר זצ"ל עם יבלחט"א מרן שליט"א - ער"ה תשפ"ה

מקודם בפנ"ע, ולשם מה נזקקנו לאזהרה נוספת לציבור.

ונ"ל לפרש עפ"י מה שביאר בס' משך חכמה (הפטרות שבת הגדול) הטעם שיש מנחה בציבור אף דאינה באה בשותפות, כיון שהציבור אינו רק קיבוץ ושותפות של הרבה יחידים אלא הוא מציאות חדשה יחידית שנקראת 'ציבור' וכל הציבור נחשב במהותו לישות אחת כמו 'יחיד' עכ"ד, ונראה דמה"ט בעינן אזהרה מיוחדת לציבור בפרשת וחי' אם שמוע, דאמנם אנשי

הציבור הם אותם היחידים שנצטוו כבר בפר' שמע 'ואהבת את ה' א בכל לבבך ובכל נפשך', אלא שנתחדש כאן דין נוסף על כל יחיד 'לאהבה את ה' א ולעבדו' בציבור ואינו יוצא יד"ח כמה שהוא עצמו אוהב את ה' בתור יחיד בפנ"ע, וע"כ אסור לו להסתגר בתוך ד' אמותיו ולומר מה לי ולציבור, אני וביתי נעבוד את ה' בכל לבבי ובכל נפשי בפרטיות, אלא יש דין מיוחד לאהוב את ה' ולעבדו בתוך הציבור.

'לא בא יתרו אלא לשם שמים'

רצה ממושה רבינו שום טובה בעולם הגשמי ואפי' בשביל ארץ ישראל לא אבה להישאר, ורק עבור 'הטוב ההוא אשר ייטיב השם' זו טובה רוחנית של 'והיית לנו לעינים' להיות מעיני העדה שבניו יהיו ת"ח יושבי לשכת הגזית, רק ע"ז הסכים להישאר.

ומכבר אמרתי עפ"י הגמ' סנהדרין דל"ו ב' דגר פסול לדיני נפשות מדקאמר יתרו (שמות יח) ונשאו אתך - בדומין לך ע"ש, והנה יתרו הגר הבין שהוא עצמו פסול לדיני נפשות ורק כהנים לויים וישראלים המיוחדים המשיאין לכהונה, והרי לנו שכל מעשיו רק לש"ש.

ובפרש"י עה"פ (קהלת יא) 'שלח לחמך על פני המים' עשה טובה וחסד לאדם שיאמר לך לבך עליו אל תראנו עוד כאדם שמשליך מזונותיו על פני המים, 'כי ברוב הימים תמצאנו' עוד ימים באים ותקבל תשלומך, ראה מה נאמר ביתרו (שמות ב') 'קראו לו ויאכל לחם' וסבור שהוא מצרי ולא יראנו עוד, מה ה' סופו נעשה חתנו ומלך על ישראל והכניסו תחת כנפי השכינה וזכו בניו ובני בניו לישב בלשכת הגזית עכ"ל, יתרו עשה חסד עם משה רבינו רק לש"ש שהי' סבור שלא יראנו עוד, וזכה שחתנו הי' משה רבינו שקיבל תורה מסיני והכניסו

תחת כנפי השכינה ובני בניו יושבי לשכת הגזית מלמדי התורה לישראל.

לכה אתנו והטבנו לך וגו' והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ד' עמנו והטבנו לך (י, כ"ט - ל"ב)

במד"ר ריש יתרו (כו, ב) א"ל הקב"ה וכו' אני הוא שקרבתי ליתרו ולא רחקתי, אדם זה שבא אצלי לא בא אלא לשם שמים ולא בא אלא להתגיייר, אף אתה קרבתו אל תרחיקו, מיד 'ויצא משה לקראת חותנו' ע"ש, ובעבור זה נשתדל משה רבנו כ"כ על הדבר שישכים יתרו לילך עמם לאי"י.

וכבר הק' המפרשים כיון שלא נתרצה יתרו לילך עמם בהבטחה הא' שא"ל 'לכה אתנו והיטבנו לך', מה עוד הוסיף לו משה כשא"ל שנית 'והיה הטוב אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך'. וכ' בפ' כלי יקר וז"ל: ובדרך פשוט, מתחילה הבטיחו בטובה גופנית באומרו 'והטבנו לך' ולא הזכיר ה' ולא רצה לקבל כי אמר 'אלך אל ארצ'י ושם יהיה לי טובה הרבה, ואח"כ הבטיחו בטובה רוחנית שיהי' מכלל הסנהדרין שנקראו 'עיני העדה' כמ"ש 'והיית לנו לעינים', ואמר 'והיה הטוב אשר ייטיב ה' עמנו', הזכיר ה' בטובה רוחנית זו כי יתן ה' את רוחו עליו, ונעתר לו, וכן הי' לדעת חז"ל (סנהדרין קו א') שמבני יתרו זכו וישבו בלשכת הגזית וכו' ובודאי הי' זה

מהבטחה 'והיית לנו לעינים' עכ"ל. והנה אנו רואים מעלתו של יתרו שכל מעשיו היו לש"ש כמו שהעיד עליו הקב"ה כשבא אל המדבר, ובאמת לא

"אין לנו לשים מבטחנו בן אדם שאין לו תשובה" מכתב חיזוק לבני קהילת "כנסת ישראל" במבשרת ציון אשר בן קהילתם נתון בצרה ובשביה ה"י

מאיר צבי ברגמן

ישיבת רביי
זכרון מאיר, בני ברק

בס"ה ט' סיון ה'תשפ"ה

כבוד בני קהילת המפארת "כנסת ישראל" בעיר מבשרת ציון אשר ע"י ירושלים עיר"ק העומדת בהנהגת הרב הגאון רבי יעקב ישראל קעניג שליט"א

באשר בן קהילתכם אלקנה בן רוחמה עדיין נמצא בשבי, במצור ובמגור עם עוד מאתב"י ה"י, ומתפללים אנו כל יום שיצאו מאפילה לאורה, ואין לנו לשים מבטחנו בן אדם שאין לו תשובה, אלא רק על אבינו שבשמים.

וכמו שאמרתי לאביו תיקר והנכבד ר' דוד ה"י, את שאמרו חז"ל במדרש תנחומא עה"פ "אל תירא תולעת יעקב" (ישעיהו מא, יד), מה תולעת כוחה בפיה, אף ישראל אין כוחם אלא בפה, כשהם מתפללים ושופכים שיח לפני הקב"ה. ומה מאד נתפעלתי מאמונתו הזכה והפשוטה, להתגבר ולהתאמץ במטחניו בהש"ת.

ובאשר שמעתי כי התאגדתם לסיים יחד בכל יום את ספר התהלים, אשריכם ואשרי חלקכם, כי רק בזה כוחנו, להרבות חיילים בתורה ולשפוך לב בתפילה ובקשה, להעתיק מן מלך חנוך ורחום, שיחוס וירחם ויראה בעני עמו, לחלצו ממיתר עם כל אחינו הנתונים בצרה ובשביה.

ואף אני בל"ג אצטרף עמכם לומר פרק ק"ל למשך ארבעים יום, ובתפילה ותחנונים שבקירוב ממש נשמע בשריעתו של ישראל, ונזכה בקירוב לאור חדש על ציון תאיר והיתה לה' המלוכה.

אנכי, מאתב"י ה"י
מאיר צבי ברגמן

בין פורענות לפורענות

מצוות, וגם גבי פורענות שני' של המתאוננים אחז"ל בילקוט (רמז תשלב) עה"פ (יא, א') 'ויהי העם כמתאוננים' מימיהם לא חטאו חטא גמור ולא לקו מכה גמורה, אילו אמר הכתוב 'ויהי העם מתאוננים' לא הי' להם סליחה אלא 'כמתאוננים' וכו', וכ"נ מלישנא דקרא 'רע באזני ה' וישמע השם' וגו' ר"ל ה' שמע והי' רע באזניו אבל בשר ודם לא הי' יכול לשמוע, ועל מה היו מתאוננים? כמה לבטנו בדרך הזה, ולשון רבינו בחיי: הפסיק כאן בשני פסוקים אלה והי' ראוי להדביק 'ויהי העם כמתאוננים' עם 'בנסעם מן המחנה', מפני שישאל אחר שנסעו מהר סיני שהי' קרוב לישוב ונתרחקו ממנו ובאו עתה בתוך המדבר הגדול והנורא דרך ג' ימים, היו מצטערים מאד ומתאוננים על פחד הדרך, כי אמרו: איך נוכל לסבול הצער והעינוי, וא"כ כיון שהכל סיפור א' וענין א' לא הי' ראוי שיפסיק ביניהם בפרשת 'ויהי בנסוע' וכו' כי היו כואבים ומצטערים בהכנסם עתה במדבר, והתאוננות זה הי' רע באזני השם לפי שלא היו הולכים שמחים אלא מוכרחים ודואגים וכו' עכ"ל, ומבואר שגם פורענות שני' הי' רק במחשבה.

והנה כאשר נעמיד זה לעומת זה, כשנסעו מהר ה' הי' בלבם שמחה על הנסיעה ולא חשו לטורח הדרך, אבל כאן לא היו הולכים שמחים אלא מצטערים מוכרחים מתאוננים ודואגים, והלא הארון נוסע לפניכם והורג נחשים ועקרים ומיישר להם הרים ועמקים שמלתם לא בלתה ורגלם לא בצקה, ועדיין הלכו בצער, כמה קטרוג יש מזה על בריחתם בשמחה פנימית מהר ה', ולכן הוכרח הכתוב להפסיק כאן בפר' 'ויהי בנסוע' שלא להסמיק ב' הפורעניות הללו דייקא.

ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ד' וגו' (י, ל"ה)

בגמ' שבת קט"ו ב' ת"ר 'ויהי בנסע הארץ ויאמר משה' פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה וכו' דתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה, ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שני', פורענות שני' מאי היא 'ויהי העם כמתאוננים', פורענות ראשונה 'ויסעו מהר השם' וא"ר חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה', והיכן מקומה א"ר אשי בדגלים ע"כ. וכ' הרמב"ן כאן: אבל ענין המדרש הזה מצאו אותו באגדה שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצות, וזהו 'ויסעו מהר השם' שהי' מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה', וזהו פורענות ראשונה. והפסיק, שלא יהיו ג' פורעניות סמוכות זו"ז ונמצאו מוחזקים בפורענות, וקרא החטא 'פורענות' אעפ"י שלא אירע להם ממנו פורענות, ושמואל אלמלא חטאם זה היה מכניסם לארץ מיד עכ"ל, וג' פורעניות שכ' רמב"ן ר"ל שכבר נסמכו ב' פורעניות של המתאוננים והעם המתאונים כמ"ש מקודם בד' רש"י ע"ש, וע"ז דפשוטות ד' חז"ל 'בין פורענות לפורענות' משמע שלא יהיו סמוכים ב' פורעניות זו"ז, ובאמת אינו כן.

ונראה, שעיקר הקפידא שלא להסמיק הפורעניות הוא דווקא בין ב' פורעניות אלו שפרשת ויהי בנסוע מפסקת ביניהן, דהא לענין פורענות ראשונה של ויסעו מהר ה', הלא כלל ישראל לא נסעו עד העלות הענן כמבואר בפסוקים לעיל שבעשרים לחודש נעלה הענן ונסעו, ובע"כ שלא נתבעו ישראל כלל על עצם הנסיעה אלא שנמצא פגם במחשבתם שהי' זה בשמחה וירדה תורה לסוף דעתם שהי' משום רצונם לברוח מבית הספר שמא ירבה להם עוד